جمع بین «تردید در نیت» و «تعین نیت شعبان» با تکیه بر نظریه مدیریت امتثال

«فالمرجع في الفرض»؛ که عمل بر طبق واقع است؛ ان کان و ان کان؛ **«لا بد أن يكون القواعد الأولية»**؛ قواعد اولیه چیست؟ قاعده اولیه در عمل کردن طبق واقع چیست؟ اگر شما بتوانید بلا مانع طبق واقع عمل کنید مجزی است. مشکلی ندارد و صحیح هم هست. این قاعده اولیه‌ای که ایشان می‌فرمایند نسبت به بحث‌هایی که قبلاً عرض کردم، خیلی مغتنم است. این حصر در کجا مطرح است؟ این حصر کجا اضافی است که می‌گوید نیت ماه مبارک نکنی، بلکه متعینا نیت ماه شعبان بکن؟ معلوم است وقتی مولی می‌گوید به این صورت نیت بکن و به آن صورت نیت نکن، می‌خواهد حکم انشائی ثبوتی ابتدائی را انشاء کند؟! ای می‌خواهد به بنده خود ای بدهد که چطور امتثال بکن؟! خیلی واضح است. **«ینوی علی انه کذا»**؛ معلوم است که مدیریت امتثال است. خود بیان حدیث به‌وضوح می‌گوید که من در مقام مدیریت امتثال صوم هستم. خب در مقام امتثال صوم چند جور صحبت شده؟ یکی می‌گویند که نیت شعبان بکن، خب او که نمی‌داند و یوم الشک است. چرا در مقامی که می‌خواهند به او امتثال را یاد بدهند می‌گویند نیت ماه شعبان بکن؟ این امر، امری است نه از انشاء ثبوتی، بلکه از این است که تو مستصحِب هستی. ماه شعبان بوده و الآن هم مستصحب هستی.

> 14:51

قبلاً عرض کردم اساساً فضای عمل به استصحاب و دستور به استصحاب، فضای مدیریت امتثالات اوامر قبلیه است. پس امر به اینکه نیت شعبان بکن، امر مدیریت امتثالی است برای اینکه تو مستصحِب هستی. نهی از اینکه نیت ماه مبارک نکن، چرا نباید نیت بکند؟ به‌خاطر اینکه اگر نیت ماه مبارک بکند لوازمی دارد. لوازمی مانند اینکه ماه مبارک می‌خواهد میقات مردم باشد، می‌خواهد نظم باشد. اگر هر کسی نیت ماه مبارک بکند، غیر ماه مبارک را در ماه مبارکی داخل کرده که فرض الله است، میقات الناس است، نظم به آن بند است، سهولت برای کل امت منظور نظر است تا هر کسی که به این حرفها دچار شد به هم نریزد. همه این ملاحظات به زمینه مدیریت امتثال مربوط می‌شد. پس نهی هم نهی در مدیریت امتثال است. نیت ماه مبارک نکن.

حال که فضا این است: ما می‌گوییم فضای مدیریت امتثال اصلاً با حکم ثبوتی معارضه ندارد. می‌خواهد آن را امتثال بکند. با حکم ثبوتی که معارضه ندارد. حکم ثبوتی جای خودش است. شهر

رمضان موضوع است و روزه آن هم واجب است. خیلی خوب و روشن است. وقتی اینچنین است، حکم ثبوتی در طول حکم مدیریت امتثال است. در طول یعنی اینکه می‌گوید قصد شعبان بکن و نیت ماه مبارک نکن، نیامده آن حکم ثبوتی‌ای که برای خودش بالفعل می‌شود را از بین ببرد. آن الآن موجود است. طولی را مکرر عرض کرده‌ام. پس الآن او هست.

خب آقای حکیم می‌فرمایند وقتی هست، من می‌خواهم طبق آن عمل کنم. اوامر مدیریتی امتثال را که شارع فرموده اگر عزیمت باشد، قبول می‌کنیم اما از تعارض معلوم می‌شود که عزیمت نیست. پس در چنین مقامی که مدیریت امتثال است، می‌خواهد ذهن خودش را متوجه کند به عمل به واقع. شبیه آن جایی که شارع دستور داده استصحاب کنیم. اگر عمل به استصحاب عزیمت است، حرام است که شما احتیاط کنید. اما کدام متشرعی می‌گوید درجایی‌که می‌خواهید استصحاب کنید، حرام است که احتیاط کنید؟! کسی می‌گوید؟! در نهایت می‌گوید که استصحاب جایز است. این برای تو آسان است و اینطور برو. احتیاط را حرام نکرده‌اند. احتیاط به چه معنا است؟ یعنی احراز ما هو الواقع. چون در طول این است و الآن هم موجود است.

مرحوم شیخ در رسائل بعد از اینکه به تفصیل برائت را جا انداختند، فوری می‌فرمایند: «ینبغی التنبیه علی امور». در تنبیه اول ای دوم فرمودند: «لا ریب فی حسن الاحتیاط». ما برائت را جا انداختیم ولی نمی‌خواهیم بگوییم حالا که برائت جاری می‌شود و قاعده آن هست، احتیاط ممنوع است. نه، بلکه حسن هم دارد.

در اینجا هم اگر می‌خواهید احتیاط کنید. شارع برای مدیریت امتثال بکند می‌گوید نیت شعبان بکن. نیت رمضان نکن. آقای حکیم می‌فرمایند اینکه گفته‌اند نیت شعبان بکن، مقابل این است که نیت رمضان نکن. حالا کسی می‌خواهد صبغه احتیاط داشته باشد و بگوید من می‌خواهم آن واقع را در نظر بگیرم، لذا می‌گوید ان کان و ان کان. بنابراین می‌فرمایند این چه مشکلی دارد؟! علی القواعد است. «المقتضیة للصحة».

«و تشير إليه بعض النصوص، كحسن بشير النبال عن أبي عبد الله (ع)»؛ در این حدیث سوم که عرض کردم در کتب اربعه و مقنع هم آمده، زیر کلمه‌ای که می‌خواهم خط بکشم عنایت کنید. الآن زیر یک کلمه خط می‌کشیم. به گمانم این یک کلمه مفتاحی است برای همه جمعه‌ات نهایت بحث که برگردیم به فرمایش صاحب کفایه و منتقی و نهایة النهایه. این حدیث خیلی مهم است. فرمودند:

«سألته عن صوم يوم الشك. فقال (ع): صمه»؛ امر است؛ روزه را بگیر. خب روزه را بگیر به چه معنا است؟ دلالتش خیلی روشن است. یعنی به‌عنوان اینکه یوم الشک است، روزه را بگیر. یعنی همانی که عرف همه می‌فهمند و می‌گویند در این روز یک عمل عبادی را با یک مفهومی که همه سراغ دارند انجام بده. آن صوم است. صوم یک مفهوم روشنی دارد که همه آن را می‌دانند.

در اینجا توضیح نمی‌دهند که چطور نیت کند؛ مستصحب هستی؟ اگر ماه مبارک نیت کنی، می‌قات به هم می‌خورد؟ نه، الآن دیدگاه این روایت دیدگاه واقع است. روزه را بگیر، روزه.

«فإن يك من شعبان كان تطوعاً»؛ روزه مستحبی می‌شود. **«وإن يك من شهر رمضان فيوم وفقت له»؛** روزی است که بر آن موفق شده‌ای. الآن به فرمایش آقای حکیم واضح است که فرمایش حضرت علیه‌السلام ناظر به العمل علی الواقع است. همینی که آقای حکیم فرمودند. «یشیر» هم فرمودند. یعنی در اینجا امام نمی‌خواهند مدیریت امتثال کنند و به او یاد بدهند چطور امتثال بکن. فقط اصل عمل به احتیاط و اینکه می‌تواند احراز واقع باشد را به او می‌فرمایند.

بازبینی #1
ایجاد شده 24 مه 2026 10:43:22 توسط ... .
به روزرسانی شده 24 مه 2026 10:46:05 توسط ... .